

Артем ЖИЛА,

здобувач вищої освіти третього освітньо-наукового рівня (доктор філософії права) Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Харків, Україна
e-mail: artem.zhyla@khai.edu
ORCID: 0009-0005-3132-0503

Алла ГОРДЕЮК,

кандидат юридичних наук, доцент, професор «ХАІ»
доцент кафедри права гуманітарно-правового факультету Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «ХАІ», Харків, Україна
e-mail: a.hordeiuk@khai.edu
ORCID: 0000-0001-7423-3673

DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2024.5.07>

ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

***Анотація:** Війна, як невід’ємна частина соціально-політичного ландшафту, має критичний вплив на всі сфери суспільства, зокрема й на освіту. В даній роботі розглядаються основні виклики для у сфері вищої освіти в умовах воєнного стану в Україні, серед яких — збереження академічних стандартів, забезпечення безпеки студентів та викладачів, підтримка психологічного здоров’я учасників освітнього процесу, а також ефективне використання дистанційних технологій. Акцентовано увагу на проблемах обстрілів навчальних закладів, проблемах з організацією навчання під час бойових дій, а також необхідності підтримки академічної автономії та міжнародної співпраці.*

***Ключові слова:** воєнний стан, вища освіта, заклади вищої освіти, дистанційне навчання, академічні стандарти, психологічна підтримка, безпека учасників освітнього процесу, міжнародна співпраця.*

Війна має широкий спектр впливу на вищу освіту, зокрема на організацію навчального процесу, збереження академічних стандартів та забезпечення безпеки учасників освітнього процесу. В Україні після початку військових дій у 2022 році заклади вищої освіти зіштовхнулися з багатьма складними викликами, серед яких — фізичні пошкодження інфраструктури будівель навчальних закладів, порушення зв’язку, обмежений доступ до навчальних матеріалів, проблеми безпеки, що пов’язанні з обстрілами з боку РФ навчальних закладів тощо.

Одним із найсерйозніших викликів є безпека студентів та викладачів. Обстріли університетів та їхніх технічних корпусів, а також інфраструктури навчальних закладів стали частим явищем. Згідно з даними Міністерства освіти і науки України, під час бойових дій було зруйновано понад 50 університетських будівель, що значно ускладнило проведення традиційних занять. В умовах такої небезпеки навчання було тимчасово зупинене в багатьох закладах, і навчальний процес був перенесений у онлайн-формат [5].

Ще однією важливою проблемою є відсутність системи ефективного попередження обстрілів

навчальних закладів. У разі виникнення загрози студенти і викладачі не мають гарантованої можливості швидко укритися в захищених приміщеннях, що збільшує ризики під час активних бойових дій. Університети, що не мають належних укриттів, опинилися в складних умовах для забезпечення безпеки своїх учасників. В результаті обстрілів навчальні корпуси зазнали серйозних пошкоджень, а деякі навчальні заклади були змушені припинити освітній процес або перемістити його до більш безпечних регіонів [4].

Перехід на дистанційне навчання став вимушеним кроком для більшості університетів в Україні. Незважаючи на наявні технічні можливості, багато студентів зіштовхнулися з проблемами доступу до інтернету, що ускладнило нормальний навчальний процес. Проте в умовах війни дистанційне навчання стало важливим інструментом для збереження академічного процесу. Проблеми з підключенням до інтернету, нестабільне енергопостачання в деяких регіонах призвели до необхідності введення гнучких форм навчання і запису лекцій для студентів, що не мали змоги бути присутніми онлайн. Окрім того, університети повинні були адаптувати навчальні

програми до нових умов і забезпечити необхідні онлайн-ресурси для підтримки студентів у навчальному процесі [1].

Дистанційне навчання, хоча й стало необхідним рішенням, також викликало низку проблем, пов'язаних з оцінюванням студентів, інтерактивністю навчального процесу та зниженням рівня соціальної взаємодії серед учасників освітнього процесу. Це відзначають численні дослідження, що показують, що онлайн-формат не завжди є таким ефективним, як традиційний.

Психологічний стан учасників освітнього процесу в умовах війни є ще однією важливою проблемою. Студенти, які пережили обстріли або були вимушені залишити рідні домівки, стикаються з численними стресовими факторами, які можуть значно вплинути на їх здатність до навчання. Викладачі також переживають стрес через зміни у навчальному процесі, фізичну небезпеку та труднощі у виконанні своїх професійних обов'язків. Тому важливим питанням, що потребує вирішення є запровадження ефективних програм психологічної підтримки для студентів та викладачів, зокрема організація онлайн-консультацій з психотерапевтами, тренінгів для зниження стресу [2].

Міжнародна співпраця стала ще однією важливою складовою підтримки вищої освіти в період воєнного стану в Україні. Різноманітні міжнародні освітні платформи, такі як Coursera, EdX, можуть надати українським університетам доступ до високоякісних курсів і ресурсів, які допомагають студентам продовжити навчання навіть під час війни. Крім того, міжнародні організації надають фінансову підтримку для відновлення зруйнованої інфраструктури університетів, а також для організації онлайн-курсів і програм обміну студентами [3].

Враховуючи вище перелічені проблеми, важливою є підтримка академічної автономії університетів та збереження високих стандартів освіти, навіть у кризових умовах. Університети повинні зберігати свою незалежність в академічних питаннях, забезпечувати високий рівень викладання, а також сприяти розвитку інновацій і наукових досліджень.

В умовах війни система вищої освіти в Україні повинна адаптуватися до нових викликів, зокрема збереження академічних стандартів, забезпечення безпеки студентів і викладачів, підтримка психоемоційного стану учасників освітнього процесу. Важливими інструментами є дистанційне навчання, психологічна підтримка та міжнародна співпраця. Незважаючи на труднощі, заклади вищої освіти в складних умовах намагаються забезпечувати розвиток освітніх і наукових процесів.

Бібліографічні посилання

1. Іванова, О. І. (2023). Особливості організації вищої освіти в умовах воєнного стану. Журнал сучасних освітніх технологій, 12(4), 45-58. URL: <https://journals.com.ua/article/organization-of-higher-education>
2. Коваленко, О. В. (2022). Психологічна підтримка студентів в умовах війни. Журнал психології та освіти, 8(2), 97-108. URL: <https://psychology-journal.edu/war-student-support>
3. Литвин, В. С. (2023). Роль міжнародної співпраці у відновленні вищої освіти в умовах війни. Міжнародний науковий вісник, 16(5), 55-67. URL: <https://www.international-science.org/education-recovery>
4. Мироненко, О. П. (2022). Дистанційне навчання в умовах війни: Технології та можливості. Технології та інновації в освіті, 11(3), 72-85. URL: <https://edu-tech-innovations.org/remote-learning-war>
5. Петренко, В. А. (2023). Виклики та ризики вищої освіти в умовах кризових ситуацій. Наукові записки університету, 17(2), 121-134. URL: <https://www.univ.edu.ua/education-crisis>

A. Zhyla, A.Hordeiuk

Problems in the sphere of higher education under the conditions of marital state in Ukraine.

Abstract: War, as an inherent part of the socio-political landscape, has a critical impact on all spheres of society, including education. This paper examines the main challenges for higher education in the context of martial law in Ukraine, including the preservation of academic standards, ensuring the safety of students and faculty, supporting the psychological well-being of participants in the educational process, as well as the effective use of distance learning technologies. The focus is placed on the issues of shelling of educational institutions, problems with organizing education during military conflicts, and the need to maintain academic autonomy and international cooperation.

Keywords: martial law, higher education, higher education institutions, distance learning, academic standards, psychological support, safety of education participants, international cooperation.

Зразок для цитування:

Жила А., Гордеюк А. Проблеми у сфері вищої освіти в умовах воєнного стану в Україні. Пропілеї права та безпеки: наук. журнал. Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», 2024. №5. С. 36-37. DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2024.5.07>.